

Żołnierze Wyklęci – Zapomniani Bohaterowie

<https://podziemiezbrojne.ipn.gov.pl/zol/historia/narodowe-zjednoczenie-w/87930,Narodowe-Zjednoczenie-Wojskowe.html>

15.05.2024, 11:19

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe

W momencie wkroczenia na terytorium Polski armii sowieckiej w łonie Stronnictwa Narodowego przewagę zyskała koncepcja konsolidacji sił w walce z nowym okupantem, co doprowadziło do połączenia NSZ i NOW w jedną organizację pod nazwą NZW. Proces kształtowania się NZW trwał od listopada 1944 r. do czerwca 1945 r.

NZW uznawało Rząd RP na Uchodźstwie, a w kraju podlegało jedynie Wydziałowi Wojskowemu Stronnictwa Narodowego. Do czerwca 1945 r. stworzono strukturę organizacyjną, która oprócz NOW i NSZ objęła sporą liczbę byłych członków AK. Na czele NZW stała Komenda Główna, którą kierowali komendanci główni: płk Albin Rak „Lesiński” (do stycznia 1945 r.); ppłk Władysław Owoc „Paweł” (do marca 1945 r.); płk Tadeusz Danilewicz „Kuba” (do grudnia 1945 r.); kpt. Włodzimierz Marszewski „Gorczyca” (do lutego 1946 r.); płk Stanisław Banasik „Stefan” (do stycznia 1948 r.).

Obszar całego kraju został podzielony na pięć obszarów:

Obszar I Warszawski, Obszar II Lubelski, Obszar III
Krakowski, Obszar IV Poznański i Obszar V Pomorski.

W trzech ostatnich powołano jedynie Komendy Pogotowia
Akcji Specjalnej (PAS – dowództwo pionu bojowego).

Niższymi szczeblami organizacyjnymi były okręgi. W latach 1945–1950 struktura przechodziła pewne modyfikacje. Większość okręgów miała rozbudowaną strukturę terenową, w ich skład wchodziły komendy powiatowe i rejonowe – głównie w okręgach wschodnich i centralnych. Znacznie słabsza była siatka organizacyjna w Wielkopolsce, na Śląsku i Pomorzu, ale i tam powstały załączki

komend okręgowych i sieci terenowej. Ogólna liczebność NZW wahała się w granicach 22 000 – 30 000. Ponadto NZW podlegały tzw. Oddziały Pomocnicze Wojskowe (młodzież od 13 do 18 lat), utworzone na bazie harcerstwa i liczące kilka tysięcy osób.

Główny ciężar walki NZW spoczywał na PAS, którego siatka organizacyjna zachowała autonomię na wszystkich szczeblach NZW. Najsilniejsze oddziały PAS istniały na północnym Mazowszu, w Białostockiem, Lubelskiem i Rzeszowskim. Poza tym funkcjonowały również oddziały partyzanckie NZW podległe bezpośrednio poszczególnym komendantom powiatowym.

Lata 1948-1949 to okres krótkotrwałego wzmocnienia organizacji wskutek powrotu wielu osób do podziemia. Po likwidacji przez UB komend okręgowych w latach 1949-1950 funkcjonowały jeszcze komendy powiatowe (niektóre do lat 1953-1954), dysponujące lokalnymi strukturami organizacyjnymi i oddziałami zbrojnymi.

W sensie ideowym NZW nawiązywało do NSZ. Stawiało to NZW na pozycji jednoznacznie wrogiej wobec władzy komunistycznej w Polsce i wspierającego ją Związku Sowieckiego. Organizacja nie była nastawiona wyłącznie na walkę zbrojną z władzą komunistyczną, dużą wagę przykładano do walki politycznej – starano się szeroko rozwijać propagandę. W marcu 1946 r. NZW weszło w skład Komitetu Porozumiewawczego Organizacji Demokratycznych Polski Podziemnej, którego celem była koordynacja działań całego podziemia.

Żołnierze oddziału partyzanckiego NZW chor. Hieronima Rogińskiego „Roga” (w środku),
północne Mazowsze, 1950 r.

Żołnierze oddziałów Inspektoratu „Hanka” NZW oraz dezercerzy z WP, biorący udział we mszy
św. oraz uroczystym zaprzysiężeniu. Przysięgę odbiera kpt./mjr Franciszek Przysiężniak „Ojciec
Jan”, Ożanna, 3 maja 1945 r.

Stanisław Gołaszewski „Grom”, „Opaszko”, dowódca oddziału partyzanckiego NZW, Pomorze

Żołnierze oddziału NZW wachm. N.N. „Stalowego”, Białostoczczyzna, jesień 1945 r.

Mjr Florian Lewicki „Kotwicz” przed frontem żołnierzy III Brygady Wileńskiej NZW por. Romualda Rajsa „Burego”, Białostoczczyzna, wrzesień 1945 r.

Żołnierze oddziału NOW-NZW sierż. Ignacego Babińskiego „Kmicica”, Białostoczczyzna, lato 1945 r.

Żołnierze oddziału st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja”, pow. Ciechanów, 1948 r.

Por. Józef Zadziński „Wołyniak” (zaznaczony krzyżykiem), żołnierz NOW, dowódca oddziału NZW (NOW), Rzeszowszczyzna

---

Podziel się:

Drukuj:

[Drukuj tą stronę](#) [Generuj PDF](#) z tej strony